

Saksbehandler: Øyvind Meling

Referanser: KM 09/98, KR 31/01, KR 46/04, KR 37/08

Vedlegg:

- KM 4.1.1/08 Bruk av ikke-teologer som er godkjent av Evalueringsnemnda – Erfaringsinnhenting, brev fra Kirkerådet 11.12.07.
- KM 4.1.2/08 Grunnregler for Veien til prestetjeneste
- KM 4.1.3/08 Forskrift om tilsetting av menighetsprest
- KM 4.1.4/08 Regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol.

Evaluering av godkjenningsordning for personer uten cand.theol-grad

Sammendrag

Ordningen har vært i funksjon siden 1. februar 2000. Det er til nå godkjent 53 personer etter ordningen. Kirkemøtet bad i 1998 om en evaluering etter 5-10 år. Saken er sendt på høring og det er i forkant av saksforberedelsen vært erfaringsinnhenting fra de godkjente kandidatene, biskoper, proster og bispedømmeråd.

Kirkerådet foreslår at kravet om teologisk utdanning for søkere etter § 4 økes fra 80 til 120 studiepoeng.

Høringsuttalelsene gir ikke støtte for å åpne for at de som det blir søkt for etter § 5, selv kan anke. Kirkerådet finner ikke at det er hjemmel for å nekte klageadgang ut fra forvaltningsloven, og foreslår å endre regler for klageordning i tråd med dette.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet ber KKD endre § 4.2 i forskrift om tilsetting av menighetsprest til:
”som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning på minimum 120 studiepoeng innen teologiens hoveddisipliner, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og”
2. Kirkemøtet ber om at Veien til prestedtjeneste gjøres gjeldende også for de som godkjennes av Evalueringsnemnda.
3. Kirkemøtet fastsetter nye regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol.:

”Med hjemmel i forskrift av 17. juni 1988 om tilsetting av menighetsprest § 2 fjerde ledd, sist endret 8. februar 2007, delegerer Kirkemøtet til Kirkerådet å oppnevne en klageinstans bestående av fem representanter, hvorav en faglig representant fra ett av de praktisk teologiske seminarer, til å avgjøre klager vedrørende kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol, §§ 4 og 5. Klageretten følger av forvaltningslovens regler. Nærmere regler for behandling av klagesaker fastsettes av Kirkerådet.”

Saksorientering

Bakgrunn

Spørsmålet om å gi personer uten teologisk embetseksamen adgang til å bli prest har med ujevne mellomrom blitt tatt opp helt fra slutten av 1800-tallet. Kirkemøtet fattet i 1989 vedtak om at det skulle tas nødvendige skritt for å etablere lovlig adgang for personer uten teologisk embetseksamen til å bli prest. Kirkerådet utarbeidet forslag til regelverk og oversendte det til departementet i 1992. Departementet sendte i 1998 forslag til regelverk på høring, og Kirkemøtet behandlet samme år forslag til regelverk. I Kirkemøtets vedtak ble det bedt om en evaluering av ordningen i løpet av 5-10 år (sak KM 09/98). Ordningen trådte i kraft fra 1.2.2000.

I 2000 ble Forskrift om tilsetning av menighetsprest endret slik at Kirkerådet kunne tilkjenne personer uten cand.theol. grad å ha tilsvarende kompetanse ut fra bestemte kriterier. Kirkerådet ble også bemyndiget til, når det forelå helt særskilte grunner, å fravike kompetansekravet for enkeltpersoner etter søknad fra biskop. For å behandle disse sakene oppnevnte Kirkerådet en Evalueringsnemnd bestående av to leke medlemmer av Kirkemøtet, en representant fra de teologiske fakulteter, en representant fra de praktisk-teologiske seminarene og en representant fra Presteforeningen, til å vurdere søknadene. Nemnda ble oppnevnt for fire år om gangen med samme funksjonstid som Kirkemøtet.

Kirkerådet behandlet i 2001 rapport fra Evalueringsnemndas arbeid første år og hadde en vurdering av regelverket. I 2004 hadde Kirkerådet en foreløpig evaluering av regelverket og bad om en evaluering til Kirkemøtet i 2008. Kirkerådet bad også KKD om å gjøre to endringer i regelverket. Dette ble gjort i 2007 (se punkt 2 og 3 nedenfor). I tillegg bad Kirkerådet sekretariatet om å utrede mulighet for å delegere til Kirkerådets arbeidsutvalg å være klageorgan.

KKD oppnevnte i mars 2005 en gruppe som i mai 2006 leverte utredningen *Kvalifikasjonskrav for tilsetning som menighetsprest i Den norske kirke* (KTMP). Gruppen ble oppnevnt for å se på behovet for endringer som følge av kompetansereformen innen høyere utdanning. Som følge av denne utredningen ble det noen endringer i regelverket med virkning fra 1.3.07. Det ble da gjort fire endringer i regelverket utenom de tilpassinger som var nødvendige ut fra kvalitetsreformen.

1. Beslutningsmyndigheten for vedtak etter regelverket er flyttet fra Kirkerådet og til en selvstendig Evalueringsnemnd. Dette er gjort for å tilfredsstille kravet i forvaltningsloven § 28 som har krav om at vedtak og anke skal behandles av to forskjellige forvaltningsorgan. Evalueringsnemnda består av personer oppnevnt av de samme organer som før, så i realiteten skjer behandlingen på samme måte som før, men en oppfyller forvaltningslovens krav om to organer.
2. Det er gitt hjemmel for begrenset egnethetsvurdering av søkere med annen tilsvarende kompetanse, ”av nemnda ikke finnes personlig uegnet til prestedtjeneste” (§ 4,3).

3. Det er åpnet for at Evalueringsnemnda i særlige tilfeller kan fravike kravet om å ha hatt graden i 5 år for personer som avlegger graden etter fylte 50 år (§ 4.5).
4. Den nedre aldersgrensen for å søke om godkjenning av personer etter § 5 Særlige kvalifikasjoner er tatt bort.

Antall søkere

Pr. 1.11.07 har Evalueringsnemnda behandlet 64 søknader. Av disse er 53 innvilget (33 av 36 etter tilkjenning av kompetanse, § 4, og 20 av 28 etter fravik fra kompetansekrav, § 5).

Søker eller den det søkes for, møter til samtale med Evalueringsnemnda i forbindelse med behandling av søknaden. De som godkjennes må gjennomføre praktisk-teologisk utdanning før de kan ordineres til prest jf. § 2 c.

De 33 som er godkjent etter § 4 fordeler seg slik på utdanningsgrader:

21 Cand.philol med kristendomskunnskap hovedfag
4 Cand.philol med nordisk hovedfag
1 Cand.philol med engelsk hovedfag
1 Cand.philol med kirkehistorie hovedfag
1 Cand. jur
1 Cand.scient med idrett hovedfag
1 Cand.philol med etnologi hovedfag
1 Cand.philol med tysk hovedfag
1 Cand.philol med filosofi hovedfag
1 Cand.philol med arkeologi hovedfag

Nemndas arbeid

Første året hadde nemnda 7 møter. Deretter har det vært 2 møter i året, med søknadsfrist 15.2 og 1.9. Behandling av søknader foregår både ved skriftlig innsendt materiale (se vedlagte Veiledning for søknader fra og for personer som ikke er cand. theol.) og ved at den som søker/ det søkes for innkalles til samtale med nemnda. Kirkerådet er saksforbereder og sekretær for nemnda. Fra 1.3.07 er Nemnda et selvstendig organ der de enkelte parter oppnevner sine medlemmer. Kirkerådet administrerer ordningen, jf § 7.

Erfaringsinnhenting

Kirkerådet innhentet i 2004 erfaringer fra de som var godkjent gjennom ordningen og i 2008 erfaringer fra proster og bispedømmeråd.

Kandidater som er godkjent av Evalueringsnemnda:

Det ble i 2004 innhentet erfaringer fra de som var godkjent og hadde gjennomført praktisk-teologisk utdanning. Det ble sendt spørreskjema til 26 personer. 18 av de som ble tilskrevet svarte, hvorav 10 med godkjenning tilsvarende dagens § 4 og 8 tilsvarende dagens § 5.

De fleste svarte at de ikke savnet mer teologisk kompetanse. Samtidig svarte flere at de jobbet med fordypning og å tilegne seg mer teologisk kunnskap i forbindelse med forkynnelse på samme måte som prester som har ordinær utdanning. De opplever også at de blir akseptert fullt ut av sine prestekolleger.

Prosessen med godkjenning blir i stor grad opplevd som positiv av de som har vært gjennom søknadsprosessen og vurdering i Evalueringsnemnda. Dette gjelder personer som er godkjent etter begge varianter. De fleste har heller ikke opplevd vansker med å få jobb etter utdanning. Det er ikke hentet inn erfaring fra de som har fått nei fra nemnda.

Alt i alt virker det som at de som er godkjent, føler seg kompetente til oppgaven og opplever også den nødvendige trygghet og aksept fra omgivelsene.

Erfaringsinnhenting 2008

Kirkerådet sendte i 2008 ut en forespørsel til alle proster, biskoper, bispedømmeråd og de praktisk-teologiske seminarene om deres erfaring med ordningen. Det er mottatt svar fra 13 proster, tre biskoper/bispedømmeråd og alle fire praktisk-teologiske utdanningssteder.

Fra arbeidsgiverhold

Erfaringshenting fra proster, biskoper og bispedømmeråd gir også i stor grad positiv tilbakemelding.

Svarene som er kommet inn tyder på at en stort sett støtter opp om ordningen. På spørsmål om ordningen har vært til berikelse for menighet og presteskap, er svarene stort sett ja. En begrunner dette med at godt voksne som kommer inn i tjenesten bringer med seg erfaring fra det å være menighetslem, et enklere språk, engasjement og større nærhet til det sekulariserte samfunnet.

På spørsmål om ordningen bør brukes som rekrutteringsvei for å dekke prestemangelen i Den norske kirke, er svarene mer blandet. Det understrekes at en ikke må undergrave teologisk kompetanse i presteskapet. Det er også noen av hørings svarene som er inne på tanken om at de som godkjennes etter § 5, bør godkjennes for tjeneste på et bestemt sted og ev for en periode og ikke en generell godkjenning. Samtidig er det noen av høringsinstansene som mener at det er stort sett denne måten en i dag klarer å rekruttere til stillinger i de nordligste bispedømmer.

Det er spurt om en ser noen forskjell på hvordan personer godkjent av

Evalueringsnemnda blir behandlet i tilsettingsprosessen av menighetsråd. Der svarer alle at de blir behandlet som alle andre søkere. Menighetsrådene legger vekt på kompetanse, egnethet og kjennskap. Her svarer flere at de ikke har nødvendig kjennskap eller bakgrunn for å svare.

Det er fortsatt et begrenset antall godkjente kandidater. Det betyr at det også er begrenset med erfaring på feltet ute i menighetene. Det er derfor lite tilbakemelding på om det er forskjell på personer godkjent etter § 4 og § 5. En gjennomgang av Årbok for Den norske kirke viser at søkere godkjent etter § 5 i større grad har gått ut i prestestillinger enn de som er godkjent etter § 4. Under halvparten av de som er godkjent etter § 4 i tiden 2000-2004, finnes i dag i oversikten over ansatte i Den norske kirke. Av de som er godkjent etter § 5 i samme periode, er nesten alle i prestestilling. Om dette skyldes at de ikke har søkt stillinger eller ikke har fått stillinger eller beror på andre årsaker, har vi ingen oversikt over.

Praktisk teologisk utdanningsinstitusjoner

Med 53 godkjente kandidater i løpet av 8 år sier det seg selv at det er noe begrenset erfaring fra de praktisk-teologiske utdanningssteder. Det er heller ikke alle som er godkjent av Evalueringsnemnda som har gått videre til praktisk-teologisk utdanning. Det finnes ikke statistikk over hvor mange som tar praktikum. Det er to betenkeligheter som går igjen fra de teologiske fakulteter/praktisk-teologiske seminarer:

1. Mange av kandidatene anses å ha bekymringsfull lav teologisk kompetanse. Dette gjelder særlig de som godkjennes etter § 5, men delvis også de som godkjennes etter § 4 og som ikke har mastergrad/hovedfag i kristendomskunnskap.
2. Den teologiske refleksjon er også lav blant mange av kandidatene. Det gjelder både generelt og i forhold til å reflektere teologisk over teori versus praksis/erfaring. Utdanning på 1/2 – 1 år gir også kort tid til modning innen utføring av prestetjeneste, særlig innen feltene homiletikk, liturgikk og sjelesorg.

Flere av utdanningsstedene tar også opp tidsaspektet. Det gis liten tid til å jobbe med egnethetsspørsmål. I denne sammenheng etterlyses det en avklaring av de forskjellige organers rolle. Evalueringsnemnda har sin vurdering, riktignok forskjellig for de to søkergruppene vedkommende, fakultetene har sin og biskopene har sin gjennom det ordinasjonsforberedende programmet Veien til prestetjeneste.

Evalueringsnemnda skal vurdere om søkere kan anses å ha tilsvarende kompetanse som cand.theol. ut fra bestemte kriterier. I tillegg skal nemnda ta stilling til at personen "ikke finnes personlig uskikket til prestetjeneste". For søkere etter § 5 skal Evalueringsnemnda vurdere at "vedkommende har personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestetjeneste i Den norske kirke". Positive vedtak i Evalueringsnemnda binder likevel ikke de andre partene i deres egnethetsvurderinger. Det er viktig å tydeliggjøre at partene har hvert sitt selvstendige ansvar i veien frem til ordinasjon, og at søkerne også er klar over dette. Det oppleves i

noen sammenhenger at personer bruker den ene instansens vedtak mot de andre instansers vurderinger.

Fra en utdanningsinstitusjon er det spurt om obligatorisk 60 studiepoeng etter godkjenning i Evalueringsnemnd er en vei å gå. Erfaringen er at kunnskap i bibelfag og systematisk teologiske fag gjennomgående er svak, og de har liten erfaring og trening i hermeneutisk refleksjon. Mange av de som godkjennes av Evalueringsnemnda får fritak i enkeltfag på praktikum, enten fordi de har tatt emnet eller tilsvarende tidligere, eller får godkjent det av andre årsaker. Det gjør at tiden på praktikum for mange i praksis blir et halvt år. Om en innførte krav om ett års studium (60 studiepoeng) etter at søknaden er behandlet i Evalueringsnemnda, vil den enkelte kunne styrke faglig andre praktisk-teologiske emner. Mange av søkerne har allerede gjennomført første semester på praktikum før søknaden behandles i Evalueringsnemnda.

Det stilles spørsmål om en bør ha strammere regler for godkjenning av personer som godkjennes etter § 4. Et av utdanningsstedene opplever at disse i mindre grad er motivert og forberedt for prestetjeneste enn studenter som går ordinær vei eller er godkjent etter § 5.

Høring

Kirkerådet sendte saken på høring i mars i år til biskopene, bispedømmerådene, de teologiske fakultetene, de praktisk-teologiske seminarerne, KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon og til arbeidstakerorganisasjonene for de vigslede stillingene i kirken.

Det er kommet høringssvar fra biskopene i Oslo, Hamar, Tunsberg, Nidaros og Nord-Hålogaland. Biskop og bispedømmeråd har sendt felles høringssvar fra Agder og Telemark, Bjørgvin og Møre. I tillegg har Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Praktisk teologisk seminar, Kirkelig utdanningscenter i nord (KUN), Misjonshøgskolen, Presteforeningen, Kateketforeningen og KA sendt høringssvar.

Kirkerådet bad i høringsbrevet om generelle kommentarer til regelverket og spesiell tilbakemelding på enkelte problemstillinger.

Bør § 5 Særlige kvalifikasjoner endres slik at enkeltpersoner også kan søke om godkjenning og ikke bare biskoper?

Et stort flertall (11 mot 4) av høringsinstansene mener at det fortsatt bare er biskopene som skal ha mulighet til å søke godkjenning etter denne paragrafen. Det blir lagt vekt på at det er kirkens behov som understrekes og at det er en hjemmel som skal brukes når kirken ser det er helt særlige behov som dekkes gjennom vedkommendes personlige forutsetninger.

Oslo biskop begrunner det slik: ”Det er biskopen som på kirkens vegne kaller vedkommende til denne tjeneste. Så lenge det er kirkens behov som er avgjørende, blir det dermed feil å overlate ansvaret av en slik søknad til vedkommende selv”.

Nidaros biskop skriver: ”Denne paragrafen åpner for at personer med særlige kvalifikasjoner som kirken har behov for, kan bli godkjent med tanke på ordinasjon. Men det er viktig å holde fast på at denne muligheten bare helt sjelden skal lede fram til ordinert prestedtjeneste. Disse særlige kvalifikasjonene som etterspørres, må komme til syne over lang tid og oppleves berikende for andre mennesker, organisasjoner eller i en kirkelig sammenheng. Med tanke på en mulig fremtidig prestedtjeneste er det biskopen som er den rette instans til å vurdere om en kandidat har slike kvalifikasjoner. Biskopen vil rett nok ofte måtte støtte seg på andres opplevelses og vurderinger. Men det er biskopen som har det overordnede ansvar for ordinasjon og prestedtjenesten”.

Presteforeningen legger vekt på at det er viktig å bevare de vedtak og mekanismer som begrenser adgangen til prestedtjenesten for personer uten cand.theol grad. De mener også at vurdering av søkerens kvalifikasjoner og kirkens behov vanskelig kan ivaretas av den enkelte.

Flere av høringsinstansene understreker samtidig at en må holde fast på at dette er en ordning som bare skal brukes i meget begrenset omfang.

Sør-Hålogaland bispedømmeråd begrunner sitt ja til å åpne for søknad for enkeltpersoner med at de ønsker det som en ordinær vei til prestedtjeneste, og tror at kirken vil kunne få mange gode prester om ordningen ble mer åpen. De forutsetter at det bygges inn et tydeligere mønster for evaluering og veiledning før eventuell godkjenning.

KA legger til grunn for sin støtte til at enkeltpersoner skal kunne søke selv at det ”utvikles en særskilt ordning som muliggjør dokumentasjon av den realkompetanse som gjør disse kandidatene særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste”.

KUN mener at når det først er en ordning, skaper det usikkerhet når den enkelte som gjerne vil vurderes etter den, ikke selv kan søke.

Kirkerådets vurdering

Kirkerådet mener i tråd med flertallet av høringsinstanser at det fortsatt er biskopen som skal søke om unntak fra kravet om cand.theol. grad for personer etter § 5. Hjemmelen er ikke der for at enkeltpersoner skal kunne bli prester uten formell utdanning, men fordi kirken skal kunne kalle enkeltpersoner med særlige kvalifikasjoner til tjeneste som prest. Som Nidaros biskop skriver er dette noe som skal vise seg over tid og oppleves av andre mennesker, organisasjoner og kirke. Det er derfor ikke naturlig at enkeltpersoner selv søker. I og med at biskopene har ordinasjonsfullmakten i vår kirke, er det naturlig at det er de som kan søke.

Bør det i så fall innføres en nedre aldersgrense (45 år)?

De organer som går inn for å åpne for at personer selv kan søke, mener det bør være en aldersgrense. De støtter 45 år ev høyere. Noen av de som mener biskopen fortsatt må søke, mener at aldersgrensen godt kan komme inn igjen uansett. Andre høringsinstanser mener det er ok som det nå er.

Kirkerådets vurdering

I og med at Kirkerådet ikke anbefaler at enkeltpersoner selv kan søke etter § 5, vil dette falle bort. Det er ikke kommet sterke anbefalinger for å gjeninnføre minstealder for de som biskopen søker for. Kirkerådet vil derfor ikke foreslå dette. Det er i flere sammenhenger tidligere kommet spørsmål om en bør ha en øvre aldersgrense for godkjenning av personer. Dette har vært drøftet flere ganger etter at ordningen ble innført. Det er i dag ikke hjemmel for Evalueringsnemnda å si nei til søknader ut fra øvre alder. Ordningen er tenkt for personer kirken har bruk for i tjeneste. Kirkerådet mener derfor at dette også bør være et element som er med i biskopens vurdering når han/hun søker om godkjenning for personer.

Skal det åpnes egen klageadgang for den det søkes for etter § 5?

I dag er det bare den biskopen som søker, som kan anke et avslag i Evalueringsnemnda inn for det valgte Kirkerådet. Det er stilt spørsmål om dette er korrekt ut fra forvaltningslovens § 28: "Enkeltvedtak kan påklages av en part med rettslig klageinteresse i saken til det forvaltningsorgan (klageinstansen) som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket."

Også her deler høringsorganene seg omtrent likt som ved spørsmål 1. De som mener at det bare er biskopen som kan søke om godkjenning, mener at det bare er biskopen som bør ha klageadgang.

Kirkerådets vurdering

Kirkerådet ser mange grunner for at en skal beholde klageadgang bare for biskopen i forbindelse med søknader som behandles etter § 5. Kirkerådet finner det likevel vanskelig å beholde denne ordningen om en skal oppfylle kravet i forvaltningslovens § 28. De juridiske vurderinger Kirkerådet har innhentet, mener det er vanskelig å si at den det søkes for, ikke har rettslig klageinteresse.

Bør det stilles høyere formell kompetanse innen kristendomskunnskap for alle søkerne?

Høringsinstansene understreker at teologisk kompetanse er viktig for alle som skal være prester. Det understrekes at personer ikke godkjennes fordi de har lav teologisk kompetanse, men fordi de i tillegg til teologisk kompetanse har annen relevant kompetanse som kirken trenger. Når det gjelder de som det søkes godkjenning for etter § 5, forutsettes det at biskopene har vurdert at vedkommende har den nødvendige

teologiske kompetanse. Flere av biskopene viser til at kravet om at ”vedkommende må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste”, også må forutsette teologisk kompetanse.

Det er flere høringsinstanser, blant annet biskopene i Tunsberg og Hamar, som mener en bør vurdere å øke kravet til formell kompetanse innen teologi til 120 studiepoeng. Sør-Hålogaland bispedømmeråd mener det ikke er behov for å øke kravene i forhold til i dag.

Signalene fra det praktisk-teologiske seminarene om lav teologisk refleksjon blant mange av de som er godkjent av Evalueringsnemnda, gjør flere av høringsinstansene urolige. Bjørgvin bispedømmeråd og Bjørgvin biskop sier det slik: ”Difor gjev det grunn til uro når dei teologiske utdanningsinstitusjonane, som er dei som har lengst kontakt med kandidatane, i si høyring peikar på desse tre punkta og seier at mange av kandidatane har ”bekymringsfull lav teologisk kompetanse” og at ”den teologiske refleksjon er lav blant mange av kandidatane”. Dei peiker og på tidsaspektet, at det er ”liten tid til å jobbe med egnethetsspørsmål.” Det er all grunn til å ta tak i desse tre utfordringane. Ordninga må ikkje skapa eit B-lag eller verta ein snarveg til presteneste. Alle må kunna sjå at det vert gode prestar også av denne vegen til presteneste”.

Det er mange som støtter obligatorisk 60 studiepoeng avlagt etter godkjenning i nemnda. Det blir også drøftet om deler av Veien til presteneste(VTP) bør gjennomføres før en starter praktikumsdelen. På den måten får man en lengre modningsprosess frem mot eventuell ordinasjon.

Veien til presteneste er et innføringsprogram for teologistudenter og andre som vurderer å bli prest i Den norske kirke. Programmet skal:

- rekruttere, motivere og forberede til ordinasjon og presteneste,
- utvide deltakernes kjennskap til Den norske kirke,
- gi deltaker og veiledningsbiskop anledning til å bli kjent med hverandre
- gi biskop som skal forestå ordinasjon, grunnlag for å prøve deltakerens skikkethet. (Grunnregler for Veien til presteneste § 1)

Ordningen er et samarbeid mellom biskopene gjennom Bispemøtet og lærestedene som utdanner til cand.theol. og er obligatorisk for å bli ordinert i Den norske kirke. Biskopene kan gi fritak fra enkeltdele av opplegget. VTP omfatter tre ordinasjonssamlinger samt stiftspraksis.

Kirkerådets vurdering

Etter utdanningsreformen i 2002 er det fire vanlige utdanningstrinn. Det er 80 studiepoeng som er krav innen et fag for opptak til master i faget, bachelorgrad, mastergrad og profesjonsstudier. Det er i dag krav om teologiske studier innen teologi på 80 studiepoeng. Det er likevel ikke noe i veien for at en kan kreve 120 (to års studier) studiepoeng for godkjenning. Den enkelte må i så fall ta flere emner innen de teologiske hoveddisipliner. Dette for å sikre en bedre teologisk kompetanse også for de som godkjennes etter § 4. Som flere av biskopene skriver i sitt hørings svar, forutsetter en at biskopen mener de det søkes for har denne kompetanse når søknad sendes.

Når det gjelder lengden på praktisk-teologisk utdanning foreslår Kirkerådet at en ikke gjør endringer i regelverket, men oppfordrer til at Veien til prestedtjeneste brukes også for disse studentene. Endringer i kravet til lengde/innhold i praktisk-teologisk utdanning vil gripe inn i forståelsen av § 2 c som regelverket ikke gir fritak for i dag. Det vil kreve at tiden for forberedelse til prestedtjeneste strekkes noe ut i forhold til i dag for de fleste.

Kirkerådet anbefaler at Kirkemøtet ber KKD endre § 4.2 til å lyde:
”som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning på minimum 120 studiepoeng innen teologiens hoveddisipliner, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og”

Bør regelverket endres slik at ordningen åpner for at dette er en ordinær vei til prestedtjeneste i Den norske kirke?

Det kan diskuteres om det er en ordinær vei eller om det fortsatt skal tenkes som unntak. Det er lite støtte for å tenke dette som ordinære veier til prestedtjenesten. KA skriver at ”spørsmålet synes å være av mer akademisk interesse. Ordningen representerer i dag en reell alternativ vei til prestedtjeneste”. Oversikt over antallet som de siste fire - fem årene har gjennomført praktikum, viser et gjennomsnitt på drøyt 60 pr år. Det er i snitt ordinert 57,5 prester i årene 2004-2007. I perioden 2003-2006 er det godkjent 22 søknader av Evalueringsnemnda. Det betyr at de som godkjennes av nemnda er ca 10 % av praktikumskullene.

KUN mener at en bør skjelne mellom søkere under § 4 med kirkelige mastere og andre mastere. KUN mener at overgangene mellom yrker med kirkelige mastere bør være svært enkle (kateket til prest, diakon til prest). For personer med annen master bør det være en videre drøfting om krav og aldersgrenser.

Kirkerådets vurdering

Kirkerådet mener at ordningen fortsatt skal forstås som unntak fra den ordinære vei til prestedtjenesten, selv om det, som KA skriver, er en reell alternativ vei til prestedtjeneste. Dette fordi det gir signaler om hvilken utdanning kirken primært sier at dens prester skal ha. Det er viktig med prester med solid teologisk kompetanse i dagens samfunn der det forventes kompetanse fra samfunnet på teologiske spørsmål. Når det gjelder overgang mellom yrker, tror Kirkerådet at det er viktig at de forskjellige vigslede stillingene har sin utdanning og identitet. Dette er for øvrig et spørsmål som må drøftes og avklares videre i forlengelsen av saken om den ordinerte tjenesten.

Bør Kirkerådets AU, ev styrket med faglig representant, være klagenemnd?

I følge forskriftens § 7 kan vedtak fattet av Evalueringsnemnda påklages til Kirkerådet etter nærmere regler om klageordning fastsatt av Kirkemøtet.

De høringsorganer som uttaler seg om spørsmålet, med unntak av Oslo biskop, støtter at Kirkerådets AU, styrket med faglig representant, er klagenemnd. Oslo biskop mener ”at en klagesak kan ha så stor prinsipiell betydning at myndigheten til å fatte vedtak ikke bør delegeres til Kirkerådets AU”.

Kirkerådets vurdering

Kirkerådet mener at det vil være tjenlig å delegere til Kirkerådets AU, med faglig representant fra utdanningsinstitusjon, å være klageorgan. Dette på grunn av at en der vil kunne sikre en bedre klagebehandling. Der vil det være mulig å innkalle søkerne til ny samtale og foreta en helt ny behandling av saken med andre personer enn de som er med i første runde. Ut fra Kirkerådets størrelse er det heller ikke hensiktsmessig å behandle denne type personalsaker i samlet råd om en ønsker full ankesak, og ikke bare vurdering av de vedtak Evalueringsnemnda har fattet. I og med at samtale med søkere er en viktig del av den vurdering som gjøres, mener Kirkerådet at det er viktig at også denne del av saksbehandlingen er med i ankebehandlingen.

Kirkerådet anbefaler derfor Kirkemøtet å vedta nye Regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol:

”Med hjemmel i forskrift av 17. juni 1988 om tilsetting av menighetsprest § 2 fjerde ledd, sist endret 8. februar 2007, delegerer Kirkemøtet til Kirkerådet å oppnevne en klageinstans bestående av fem representanter, hvorav en faglig representant fra ett av de praktisk teologiske seminarer, til å avgjøre klager vedrørende kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol, §§ 4 og 5. Klageretten følger av forvaltningslovens regler.

Nærmere regler for behandling av klagesaker fastsettes av Kirkerådet.”

Andre innspill

- a. Både Misjonshøgskolen og Agder og Telemark biskop løfter frem at en bør starte en utredning om Den norske kirke skal ta i bruk tilsvarende ordning som den anglikanske kirke har med Local Ordained Ministry. Det er en ordning der personer ordineres til lokal tjeneste. De går gjennom et opplæringsprogram og ordineres til tjeneste i sin lokalmenighet. Ordningen brukes i ca halvparten av bispedømmene i Church of England. Den er for tiden under vurdering. Det er også tidligere fremmet forslag om å utrede dette i vår kirke.

De lutherske landskirker i Tyskland (VELKD) har nå til vurdering en liknende ordning etter anbefaling fra biskopskonferansen. En forskjell der er at man tenker det som uordinert tjeneste ut fra CA XIV om å være rettelig kalt. Den tyske løsningen ser ut til å være noe spesiell ut fra luthersk forståelse av sammenhengen mellom ordinasjon og forvaltning av ord og sakrament.

- b. Det ble ved innføring av ordningen ikke gitt noen begrensning i hvilke fagområder som skal regnes som relevante til å godkjennes etter § 4. Utgangspunktet har vært at Evalueringsnemnda skulle vurdere den enkeltes utdanning og vurdere dens relevans i

forhold også til hvordan vedkommende har brukt utdanningen. Det er noen av høringsinstansene som stiller spørsmål ved om alle de utdanninger som Evalueringsnemnda har godkjent, er relevante for prestatetjenesten.

Björgvin bispedømeråd og Björgvin biskop sier det slik: ”Vi er trygge på at evalueringsnemnda gjer ein grundig jobb når det gjeld å finna ut om eit studium er relevant for prestatetesta, sjølv om det for oss ikkje alltid er opplagt at det er det når det gjeld ein del av dei utdanningane som er godkjent. Samtidig er det viktig å spørja etter om søkjaren har erfaring som utfyller det faglege studiet og gjev den verdifulle forminga til teneste”.

- c. Menighetsfakultetet stiller spørsmål ved forskriftens § 3. Menighetsfakultetet mener at de som kommer i dag kommer inn under paragrafen, enten bør komme inn under § 2 eller § 4. Den er unødvendig om den viser til Universitets- og høyskolelovens § 3-4:

§ 3-4. Godskriving og godkjenning av annen utdanning

(3) Institusjoner som er akkreditert som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole, avgjør selv søknader fra enkeltpersoner om godkjenning av annen høyere utdanning som faglig jevngrad med utdanning som tilbys ved den enkelte institusjon. Godkjenning etter denne bestemmelsen gir rett til å bruke den tittel som er fastsatt for den utdanningen det er jevnført med.

(4) I særlige tilfeller kan godkjenning etter tredje ledd gis helt eller delvis på grunnlag av kunnskaper som er dokumentert på annen måte enn ved eksamen. Prøve til kontroll av de dokumenterte kunnskaper eller tilleggsprøve kan kreves avlagt.

Institusjonen som vurderer vedkommendes utdanning gir i så fall søkeren rett til å bruke cand.theol-graden, og søkeren vil da komme inn under § 2 i forskriften. Om det ikke er denne hjemmelen paragrafen er ment for, mener MF at hjemmel til godkjenning etter denne paragraf også bør inn under § 4 og behandles i Evalueringsnemnda. MFs argument er at flere som søker etter denne paragrafen gjennom studiet ikke får den profesjonsdannende delen som hører inn under profesjonsutdanningen, og heller ikke den egnethetsvurdering som foregår gjennom Evalueringsnemnda.

- d. Kateketforeningen ber om at det i etterkant av ”denne evaluering settes ned et utvalg som ser på hvordan en kan finne tilsvarende og gode ordninger for katekettjenesten”.

Kirkerådets vurdering

- a. Det har i flere sammenhenger blitt stilt spørsmål om Den norske kirke bør utrede ordning med godkjenning av prester med tidsbegrenset ordinasjon/ ordinasjon med begrenset geografisk gyldighet. Det kan synes som det er tid for å ta dette opp. Det er personer som vil kunne fungere godt som prest i bestemte sammenhenger, men ikke nødvendigvis i enhver stilling. Det vil også kunne være en måte å rekruttere til områder det er vanskelig med rekruttering i dag. Kirkerådet vedtok i sak KR 37/08: ”Kirkerådet ber direktør oppnevne en komité til å utrede ordning med utgangspunkt i Den anglikanske kirkes Local Ordained Ministry og Ordnungsgemäss berufen i VELKD”. En tar sikte på å starte arbeidet i høst, men det er ikke fastsatt noen frist for ferdigstillelse.

- b. Kirkerådet ser at det fortsatt er vanskelig å sette klare skiller for hvilke grader som skal tenkes innenfor og utenfor. Det har også med hvordan søker har brukt sin utdanning.
- c. Kirkerådet foreslår at henvendelsen oversendes Kultur- og Kirkedepartementet.
- d. Kirkerådet vedtok i sak KR 37/08, pkt 2: "Kirkerådet ber direktør oppnevne en komité til å utrede en ordning tilsvarende godkjenningsordning for personer uten cand.theol.grad for de andre vigslede stillingene". En tar sikte på å starte arbeidet i høst, men det er ikke fastsatt noen frist for ferdigstillelse.

Økonomiske/administrative konsekvenser

En utredning av ordning med tidsbegrenset ordinasjon / ordinasjon med begrenset geografisk gyldighet vil anslagsvis koste ca kr 75.000. Det vil være behov noe utredningsstøtte og utgifter til arbeidsgruppe.

En gruppe for å utrede ordning for godkjenning av kompetanse for de andre grupper vigslede stillinger vil anslagsvis koste kr 30.000. Kirkerådet regner med en eventuelt kan bygge på de erfaringer en har hentet fra Evalueringsnemnda.

Utredningene vil i tillegg kreve ca 2+1 månedsverk fra sekretariatet.